

12. Лукашева Е.А. Социалистическое правосознание и законность: монография. Москва: Юридическая литература, 1973. 344 с.
13. Пінська О.С. Правова свідомість: загальна характеристика, основні риси та структура. *Форум права*. 2011. № 1. С. 784-788.
14. Кобець О.В. Особливості категоріальної структури правосвідомості юриста: автореф. дис. ... канд. псих. наук: 19.00.04. Харків, 2007. 24 с.
15. Пінська О.С. Специфіка професійної правосвідомості та правової культури працівників органів внутрішніх справ. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2010. № 4 (51). С. 22-28.
16. Котелюх М.О. Модель формування професійної моралі майбутніх працівників поліції. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2015. № 44 (97). С. 181-190.

Надійшла до редакції 27.03.2018

SUMMARY

Shvets D.V. Interconnection between legal consciousness and morality in police work in Ukraine as an element of professional deformation's counteraction. It can't be said that nowadays the overwhelming majority of policemen in Ukraine are principal, honest, fair and impartial people. Such personal qualities are results of professional deformation. Professional deformation of policemen is a negative change of policemen's moral and psychological strains, their relations with colleagues and society in their professional activity. Moreover, professional police duties, communication with different people, lack of free time and psychological training, bad attitude to the police work and emotional tension are the main reasons of policemen's professional deformation. Irritability, decrease of professional activity, sense of fear and despair, hopelessness, lack of initiative will be the consequences of professional deformation. Professional sense of justice and morality play an important role in overcoming of police officer's professional deformation. Morality is an objective phenomenon, based on experience and knowledge, which forms feelings and comes from motivation, faith and dominance of good. Legal consciousness consists of thoughts, views, feelings, which express an understanding of necessity establishing and operating of certain law order in society. Legal consciousness and morality are not the same categories and are the forms of social consciousness, but there is a quite close connection between them. In addition, it can be said that these both categories play an important role in overcoming of professional deformation..

In conclusion of the article, the author says that the increasing level of professional sense of justice and law culture, development of moral qualities, formation of good psychological climate between colleagues among police officers, equal attitude to different people despite of their special features, self-development, attention, self-control and awareness of importance and responsibility of their work are the most important ways of overcoming and prevention of police officers professional deformation.

Keywords: *professional deformation, legal consciousness, morality, policeman.*

УДК 35.071

Турчанікова Г.О.

ад'юнкт

(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

DOI: 10.31733/2078-3566-2018-1-31-34

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ФОРМ СЛУЖБОВО-БОЙОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ: ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

На основі аналізу теоретичних засад та нормативно-правової бази, що регламентує службово-бойову діяльність сил охорони правопорядку, розглянуто об'єкт, предмет та основні завдання дослідження нормативно-правового регулювання форм службово-бойової діяльності підрозділів Національної поліції України.

Ключові слова: *національна безпека, Національна поліція, службово-бойова діяльність, форми службово-бойової діяльності.*

Постановка проблеми. Складна оперативна обстановка, що склалася наразі в Україні, демонструє виникнення численних кризових ситуацій, які загрожують Національній безпеці України.

За таких умов перед силами охорони правопорядку постають додаткові задачі,

© Турчанікова Г.О., 2018

різко зростає обсяг роботи, виникає необхідність особливої організації управління.

Своєчасне реагування та професійне вирішення, покладених на сили охорони правопорядку завдань є запорукою попередження, локалізації та ліквідації негативних наслідків таких ситуацій.

Службово-бойова діяльність сил охорони правопорядку загалом та підрозділів Національної поліції зокрема, як державна форма забезпечення внутрішньої безпеки України від протиправних посягань, полягає у спеціальних, профілактичних, охоронних, режимних, захисних, ізоляційно-обмежувальних заходах і діях, що ведуться під керівництвом центрального органу виконавчої влади з метою забезпечення публічної безпеки та охорони публічного порядку.

Сучасний стан реформування військових формувань та правоохоронних органів спеціального призначення поки що не сприяє ефективному виконанню службово-бойових завдань із забезпечення Національної безпеки.

Аналіз чинних нормативно-правових актів та статутних документів, які визначають службово-бойову діяльність сил охорони правопорядку, свідчить, про невизначеність деяких понять, зокрема «форма службово-бойової діяльності». Пояснити це можна тим, що, незважаючи на їх значущість, у теорії службово-бойової діяльності сил охорони правопорядку не приділено належної уваги з'ясуванню визначень і систематизації основоположних понять, що й призвело до термінологічної невизначеності і негативно позначається на теорії і практиці службово-бойової діяльності.

Аналіз публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Загальні проблеми службово-бойової діяльності знайшли широке відображення у вітчизняній правовій науці у роботах О.М. Бандурки, І.П. Голосніченка, О.Ф. Долженкова, Р.А. Калюжного, І.О. Кириченка, В.К. Колпакова, В.М. Комарницького, В.В. Конопльова, О.В. Копана, В.А. Ліпкана, В.І. Олефіра, О.І. Остапенка, В.П. Петкова, Х.П. Ярмачі, О.Н. Ярмиша та інших. Особливу роль Національної поліції та її здатність до екстреного кваліфікованого реагування на надзвичайні ситуації було розглянуто у роботах М.О. Демидова, Ю.В. Дубка, В.В. Крикуна, В.В. Крутова, С.О. Кузніченка, В.М. Кульчицького, В.А. Лаптія, А.Ф. Майдікова, В.М. Плішкіна, А.І. Пясецького, М.Б. Саакяна, Д.С. Савочкіна, А.С. Спаського, О.М. Шмакова. Окремі аспекти регулювання форм службово-бойової діяльності сил охорони правопорядку розглядали у своїх працях: С.О. Годлевський, К.Ю. Гунбін, Ю.В. Дубко, В.В. Животов, С.І. Іванов, О.В. Лавніченко, А.О. Михайленко, Ю.Б. Оболенський, Є.П. Приходько, А.І. Пясецький, В.А. Рунов, С.А. Селіверстов, І.В. Сервецький, В.Л. Трасковський, О.І. Шаповалова та інші. Питанням же нормативно-правового регулювання форм службово-бойової діяльності підрозділів Національної поліції України достатньої уваги не приділено та останні розглянуті фрагментарно, що і обумовило увагу автора саме до цієї проблематики.

Метою статті є обґрунтування необхідності дослідження сукупності суспільних відносин забезпечення безпеки та оборони країни, що мають місце у службово-бойовій діяльності Національної поліції України як засобу вирішення проблеми нормативно-правового регулювання форм службово-бойової діяльності Національної поліції України на сучасному етапі розвитку цього центрального органу виконавчої влади та розробка науково обґрунтованих рекомендацій з удосконалення нормативно-правової бази і організаційних основ управління силами та засобами Національної поліції України.

Вклад основного матеріалу. Недостатність уваги з боку наукових кіл до проблеми з'ясування визначень і систематизації основоположних понять службово-бойової діяльності сил охорони правопорядку призвело до термінологічної невизначеності, що перешкоджає розумінню сутності правоохоронної діяльності, не сприяє пошуку нових і ефективних форм і способів виконання службово-бойових завдань, предметній оцінці досвіду діяльності суб'єктів службово-бойової діяльності у різних умовах оперативної обстановки та всебічному аналізу оперативної і бойової підготовки сил. На практиці це, на наш погляд, ускладнює розуміння найважливіших положень теорії службово-бойової діяльності сил охорони правопорядку і правильне застосування чинних нормативно-правових актів та статутних документів, негативно впливає на організацію і проведення заходів оперативної і бойової підготовки сил. Точне визначення понять, встановлення взаємозв'язків і взаємозалежностей між ними є одним із актуальних завдань теорії службово-бойової діяльності сил охорони правопорядку загалом і підрозділів Національної поліції зокрема.

Національна поліція України відповідно до покладених на неї завдань з надання поліцейських послуг у сферах: забезпечення публічної безпеки і порядку; охорони прав і

свобод людини, а також інтересів суспільства і держави; протидії злочинності; надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги [1, ст. 2]; вживає заходів з метою виявлення кримінальних, адміністративних правопорушень; припиняє виявлені кримінальні та адміністративні правопорушення [1, п. 3 ч. 1 ст. 23]; вживає заходів, спрямованих на усунення загроз життю та здоров'ю фізичних осіб і публічній безпеці, що виникли внаслідок учинення кримінального, адміністративного правопорушення [1, п. 4 ч. 1 ст. 23]; розшукує осіб, які переховуються від органів досудового розслідування, слідчого судді, суду, ухиляються від виконання кримінального покарання, пропали безвісти, та інших осіб у випадках, визначених законом [1, п. 7 ч. 1 ст. 23]; вживає заходів для забезпечення публічної безпеки і порядку на вулицях, площах, у парках, скверах, на стадіонах, вокзалах, в аеропортах, морських та річкових портах, інших публічних місцях [1, п. 10 ч. 1 ст. 23]; здійснює супроводження транспортних засобів у випадках, визначених законом [1, п. 12 ч. 1 ст. 23]; забезпечує безпеку взятих під захист осіб на підставах та в порядку, визначених законом [1, п. 16 ч. 1 ст. 23]; здійснює охорону об'єктів права державної власності у випадках та порядку, визначених законом та іншими нормативно-правовими актами, а також бере участь у здійсненні державної охорони [1, п. 19 ч. 1 ст. 23]; здійснює контроль у межах своєї компетенції, визначеної законом, за дотриманням вимог режиму радіаційної безпеки у спеціально визначеній зоні радіоактивного забруднення [1, п. 23 ч. 1 ст. 23]; сприяє забезпеченню відповідно до закону правового режиму воєнного або надзвичайного стану, зони надзвичайної екологічної ситуації у разі їх оголошення на всій території України або в окремій місцевості [1, п. 24 ч. 1 ст. 23].

Таким чином, успішність та ефективність виконання завдань, покладених на Національну поліцію України у сфері службово-бойової діяльності, прямо залежить від форми службово-бойової діяльності підрозділів Національної поліції України, обраної для виконання зазначених завдань.

Аналіз нормативних та статутних документів, що регламентують службово-бойову діяльність сил охорони правопорядку, дає підстави стверджувати, що на сьогоднішній день відсутнє нормативне визначення одного з основоположного понять теорії службово-бойової діяльності – «форма службово-бойової діяльності», що підтверджують і науковці, які ведуть науковий пошук у зазначеній сфері суспільних відносин [2; 3].

Але погоджуючись з тим, що як тільки є вид службово-бойових дій, то об'єктивно постає запитання: у якій формі він існує і виражається?

В основі визначення поняття «форма службово-бойової діяльності» має бути філософське трактування категорії форми як вираження змісту процесу, явища, і значення слова «форма» – зовнішнє вираження чого-небудь, обумовлене певним змістом, сутністю. Спираючись на вищезазначене, ми повністю погоджуємося з думкою О.В. Лавніченка, С.О. Годлевського, К.Ю. Гунбіна та І.О. Шаповалової щодо визначення форми службово-бойової діяльності, як зовнішнього вираження змісту дій сил охорони правопорядку (Національної поліції), що відбиває органічну єдність їхньої організації, рівня і мети [2, с. 24; 3, с. 78], що, в свою чергу, дозволяє класифікувати форми службово-бойової діяльності і встановлювати різницю між ними за сукупністю низки ознак. Такими ознаками можуть бути: рівень завдань, що виконуються, склад і структура залучуваних сил і засобів, розмах дій у просторі і часі, рівень узгодження дій сил, що вимагається [2, с. 24], основних функцій підрозділів, що залучаються [4], та ін.

Висновки. Вирішення проблеми нормативно-правового регулювання форм службово-бойової діяльності підрозділів Національної поліції України на сучасному етапі розвитку цього центрального органу виконавчої влади, діяльність якого спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра внутрішніх справ України [1, ст. 1], вимагає дослідження всієї сукупності суспільних відносин забезпечення безпеки та оборони країни, що мають місце у службово-бойовій діяльності Національної поліції України та формування відповідної системи нормативно-правового регулювання.

Мета такого дослідження, з урахуванням положень стратегічних документів сектора безпеки та оборони країни, полягає у тому, щоб на основі комплексного аналізу теоретико-правових джерел та нормативно-правових актів, національної практики і міжнародного досвіду сформулювати науково обґрунтовані рекомендації з удосконалення нормативно-правової бази і організаційних основ нормативно-правового регулювання

форм службово-бойової діяльності Національної поліції України на сучасному етапі розвитку української державності, визначити та охарактеризувати його основи в інтересах забезпечення національної безпеки та розвитку демократичних відносин в Україні.

У зв'язку із цим вирішення проблеми нормативно-правового регулювання форм службово-бойової діяльності Національної поліції України має бути зорієнтоване на визначення загальнотеоретичних основ службово-бойової діяльності підрозділів Національної поліції України в системі забезпечення національної безпеки України та вирішення кризових ситуацій; аналіз генези проблеми, сутності та системи форм службово-бойової діяльності підрозділів Національної поліції України; встановлення компетенції працівників підрозділів Національної поліції України у сфері службово-бойової діяльності; розкриття сутності нормативно-правового регулювання розшуку і затримання підрозділами Національної поліції озброєних та інших злочинців, які становлять підвищену суспільну небезпеку; дослідження нормативно-правового регулювання службово-бойової діяльності підрозділів Національної поліції в умовах протидії груповим порушенням публічного порядку; визначення нормативно-правового регулювання взаємодії підрозділів Національної поліції України з суб'єктами боротьби з тероризмом; аналіз нормативно-правового регулювання підтримання підрозділами Національної поліції України дій за призначенням інших складових сектора безпеки і оборони країни; розгляд міжнародно-правового досвіду нормативно-правового регулювання форм спеціальної та спеціальної поліцейської діяльності; встановлення та наукове обґрунтування шляхів оптимізації нормативно-правового регулювання форм службово-бойової діяльності підрозділів Національної поліції.

Бібліографічні посилання

1. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2015. – № 40-41. – Ст. 379 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/580-19/page>.
2. Лавніченко О.В. Уточнення підходів до формування понять теорії службово-бойової діяльності внутрішніх військ / О.В. Лавніченко, С.О. Голлевський, К.Ю. Гунбін // Честь і закон. – Х.: Академія ВВ МВС України, 2013. – № 1 (44). – С. 22-27.
3. Шаповалова І.О. Організаційно-правові аспекти сутності, класифікації та застосування основних понять теорії службово-бойової діяльності сил охорони правопорядку / О.І. Шаповалова // Південноукраїнський правничий часопис. – 2015. – № 3. – С. 77-80.
4. Литвин М.М. Концептуальна модель взаємодії внутрішніх військ МВС України з органами Державної прикордонної служби при спільному виконанні службово-бойових завдань / М.М. Литвин, Ю.В. Аллеров, Ю.П. Бабков // Честь і закон. – Х.: Військ. ін-т ВВ МВС України, 2004. – № 1. – С. 7-14.

Надійшла до редакції 05.04.2018

SUMMARY

Turchanikova G.O. Normative-legal regulation of forms of combat and service activity of National police departments of Ukraine: problem resolution. The article, based on the analysis of theoretical principles and normative-legal framework that regulates the service-fighting activity of the law enforcement forces, considers the object, subject and the main tasks of the study of normative-legal regulation of the forms of service-fighting activities of the units of the National Police of Ukraine.

The problematic issues of the theory of military-fighting forces of the law enforcement forces are outlined, namely: the absence of both the regulatory and legal framework and the organizational foundations of legal regulation of the forms of military-military activity of the National Police of Ukraine and special integrated studies of this problem; unregulated many organizational and tactical issues of the problem; The weak interaction of the National Police of Ukraine and other subjects of military-combat activity in the choice of types, forms and methods of action during the performance of military and combat tasks is highlighted.

It was concluded that the decision of the problem of normative-legal regulation of the forms of service-fighting activities of the units of the National Police of Ukraine at the present stage of development of this central executive body whose activities are directed and coordinated by the Cabinet of Ministers of Ukraine through the Minister of Internal Affairs of Ukraine, requires the study of the whole set of social security relations and the country's defense, which takes place in the military-military activities of the National Police of Ukraine and the formation of the corresponding regulatory and regulatory system.

The purpose of this study, taking into account the provisions of the strategic documents of the country's security and defense sector, is to formulate scientifically substantiated recommendations on improving the regulatory framework based on a comprehensive analysis of legal theories and legal acts, national practice and international experience. the organizational basis of the legal regulation of the forms of military-fighting activity of the National Police of Ukraine at the present stage of development of Ukrainian statehood, to define and characterize its foundations in the interests of ensuring national security and the development of democratic relations in Ukraine.

Keywords: national security, National Police, service-combat activities, forms of service and combat activities.